

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING ACADEMIC
ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF
RATCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สิริญาพร มุกดา / SIRIYAPORN MUKDA¹

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI²

ธีรวุธ ธาดาตันติโชค / THEERAWOOT THADATONTICHOK³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และ 3) วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 310 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ

2. ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร งานด้านการนิเทศ

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การสอน งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการ การวางแผนงาน วิชาการ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และการนิเทศส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานวิชาการ ประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the level of academic leadership of administrators in educational institutions; 2) study the level of the academic management in educational institutions; and 3) analyze academic leadership of administrators affecting academic management. The research samples, derived by proportional stratified random sampling distributed by school size, were 310 administrators and teachers in schools under the Jurisdiction of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the academic leadership of administrators in educational institutions was at the high positive level. They were ranked from the highest to the lowest as follows; school management, academic planning, academic atmosphere promoting and supervision.

2. Overall and in specific aspects, the academic management in educational institutions was at the high positive level. They were ranked from the highest to the lowest as follows; curriculum management, teaching supervision, media innovation and educational technology development, instructional management, measurement and evaluation.

3. The administrators' academic leadership in the aspects of school management, academic planning, academic atmosphere promoting and supervision together predicted academic administration at the percentage of 85 with statistical significance at .01.

Keywords: academic leadership, academic administration, primary education

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสภาพแวดล้อม การเมือง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ ทุกประเทศจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อจะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้คือ การพัฒนาการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพราะคนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้า ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (วันเผด็จ มีชัย, 2554: 1) ดังตัวอย่างจากการศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการจัดการ หรือ International Institute for Management Development (IMD) ได้จัดทำรายงาน World Competitiveness Yearbook 2013 (WCY 2013) โดยนำเสนอผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ด้านคุณภาพการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาซึ่งจัดอันดับโดยใช้คะแนนสอบเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยอายุ 15 ปี จากโครงการ PISA 2009 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 44 เป็นอันดับที่ลดลง 4 อันดับ จากผลคะแนน PISA 2008 ที่อยู่ในอันดับที่ 40 โดยเป็นรองประเทศสิงคโปร์ แต่เหนือกว่าอินโดนีเซีย ในขณะที่ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่สะท้อนคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาความสามารถและทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ผลการจัดอันดับพบว่า ประเทศไทยรั้งอันดับสุดท้ายในอาเซียนทุกตัวชี้วัด เมื่อเปรียบเทียบกับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยอยู่อันดับรองสุดท้ายในตัวชี้วัดความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาในกลุ่มนี้ได้สะท้อนภาพปัญหาการจัดการศึกษาด้านภาษาและวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ตัวชี้วัดเหล่านี้ล้วนเป็นความสามารถและทักษะที่จำเป็นและสำคัญมากในโลกอนาคต ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเพื่อให้ก้าวทันทุกประเทศในโลก เพราะเมื่อโลกไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความรู้จำเป็นต้องใช้ความสามารถและทักษะด้านภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556: 2)

จากการทดสอบด้านการศึกษาในประเทศโดยใช้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) หมายถึง การทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2552 จำนวน 67 มาตรฐานการเรียนรู้ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในปีการศึกษา 2554 นั้น

พบว่า มีมาตรฐานที่ควรปรับปรุงเร่งด่วนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 5 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 11 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 9 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 10 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 5 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 5 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 4 มาตรฐาน

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานในปีการศึกษา 2554 นั้น ทำให้เห็นว่าการสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น มีหลายมาตรฐานและเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วน จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับกระทรวง เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา รวมไปถึงหน่วยย่อย ๆ ในชั้นเรียนที่ควรตระหนักถึงวิกฤตการณ์ดังกล่าว ในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา กระบวนการบริหารวิชาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายตามนโยบายทางการศึกษาของประเทศ (อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล, 2556: 1-4)

ผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน O-NET ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2555 พบว่ามีกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นจากปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ศิลปะและการงานอาชีพและเทคโนโลยี และมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลง จำนวน 5 สาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสุขศึกษาและพลศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, 2557: 6) และผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน O-NET ประจำปีการศึกษา 2556 พบว่ามีกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นจากปีการศึกษา 2555 จำนวน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ คณิตศาสตร์ และสุขศึกษาและพลศึกษา ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลง มีจำนวน 6 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศิลปะ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, 2557: 7) จากผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน O-NET แสดงให้เห็นถึงผลคะแนนเฉลี่ยที่มีแนวโน้มลดลงไปในทุกปีการศึกษา ซึ่งฝ่ายงานของโรงเรียนที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการทดสอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยตรง ได้แก่ งานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นที่สุดในสถานศึกษาและจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการงานวิชาการที่ดี ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 100) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานการบริหารงานวิชาการควรให้ความสำคัญสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญและจัดว่าเป็นงานหลักในการจัดการศึกษา

ของสถาบันการศึกษา ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 1) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพ การศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ซึ่งบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ทั้งเป็นงานที่เกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาโดยตรง

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงต่อสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในตนเอง เพราะภาวะผู้นำจะเป็นส่วนช่วยให้การบริหารจัดการในสถานศึกษานั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังความเห็นของสันติ บุญภิรมย์ (2552: 230) ได้สรุปภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะของบุคคลคนหนึ่ง ที่สามารถโน้มน้าวให้บุคคลคนหนึ่งหรือบุคคลหลายคน ได้แสดงพฤติกรรมของตนเองตามที่ผู้นำประสงค์ ภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อให้บรรลุไปตามเป้าหมายของส่วนรวมหรือของผู้นำได้อย่างไม่มีเงื่อนไข ดังที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552: 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคล หรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ หรือหมายถึงรูปแบบของอิทธิพลระหว่างบุคคล ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถบริหารจัดการงานวิชาการได้อย่างดีนั้น จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ที่เข้าใจในงานวิชาการเป็นอย่างดี ดังที่ สมสะนิด วงคำจัน (2551: 42) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีการประดิษฐ์คิดค้นต่อการนำ และการบริหารบุคลากรในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการกระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ เสริมสร้างให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น สามารถแสดงบทบาทได้อย่างชัดเจนทางด้านคุณลักษณะ และพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ทางกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงระบบการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการและภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน เพราะสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน และการที่ผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยที่ลดลงนั้น ถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยของวันเฝ้าจ มีชัย (2554: 99-100) พบว่า ภาวะผู้นำ

ทางวิชาการแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน และยังส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น คือ ด้านการพัฒนาคู ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการอันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตัวแปรการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดเรียนการสอน 3) ด้านวัดผลและประเมินผล 4) ด้านนิเทศการสอน และ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการนิเทศ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

คำจำกัดความตัวแปรการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรม ลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการแสดงถึงการนำและสั่งการบริหารบุคคล ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาในการปรับปรุงและจัดกิจกรรมทางวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1.1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำ การบริหารจัดการโรงเรียน กำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงานล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน จัดทำเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ชัดเจน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการนิเทศ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศติดตามประเมินผลให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านงานวิชาการของโรงเรียน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นผู้ใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยมุ่งให้ครู อาจารย์ ได้ปรับปรุงวิธีการสอน จัดให้มีกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น กิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3 ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจสั่งการทุกด้าน ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน

1.4 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทกระตุ้น และพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยส่งผลต่อการดำเนินงานของบุคลากร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน และภูมิใจในสถานศึกษาของตน การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่ดี เช่น มีกิจกรรมทางวิชาการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร เป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล งานด้านการนิเทศการศึกษา งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดแนวทางในการจัดการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การวางแผน การจัดบุคลากร การจัดทำประมวลการสอน หรือแผนการสอน การจัดทำตารางเวลา การเลือกกิจกรรม การจัดสื่อ อุปกรณ์ การจัดสถานที่ และการประเมินผล การใช้หลักสูตรประกันคุณภาพ และกำหนดมาตรฐานหลักสูตร

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีการจัดทำแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การสอนซ่อมเสริม การเลือกตำราเรียน การจัดทำคู่มือครู ด้านวิชาการ จัดทำคู่มือนักเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน สถานศึกษาควรวางแผนปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผลิต ใช้ บำรุงรักษาสื่ออย่างคุ้มค่า แสวงหาแหล่งวิทยากร ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้การส่งเสริมสนับสนุนครูด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม จัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับผู้สอนและผู้เรียนอย่างเพียงพอ

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การที่ผู้บริหารมีกระบวนการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน การตรวจผลงาน การทดสอบ มีข้อกำหนดการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เช่น การใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ประเมินโครงการ หรือประเมินจากแฟ้มพัฒนางาน

2.5 ด้านการนิเทศการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำ การชี้แจง การบริการ การร่วมมือ การปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ในการที่จะส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เกิดความร่วมมือเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นหน่วยวิเคราะห์

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งหมด 150 โรงเรียน ซึ่งมีประชากรโดยจำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหารจำนวน 138 คน และกลุ่มครูจำนวน 1,425 คน รวมทั้งสิ้น 1,563 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามของขนาดโรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 178) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู
โรงเรียนขนาดเล็ก	51	328	10	64
โรงเรียนขนาดกลาง	83	931	16	181
โรงเรียนขนาดใหญ่	12	187	2	36
รวม	138	1,425	28	282
รวมทั้งหมด	1,563		310	

ที่มา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2557)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถามกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปร แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัย โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาของข้อกระทงคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้ข้อคำถามตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 30 ข้อ และ ตัวแปรการบริหารงานวิชาการ 30 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดทำแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาคำนวณหาความเที่ยง โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.93 และค่าความเที่ยงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 310 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่มีผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่นัดหมาย ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ คำบรรยายการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.50) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนการวิชาการ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.47) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.49) และด้านกรณีพิเศษ ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

(n = 310)

ข้อ	ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.29	0.47	มาก	2
2.	ด้านการนิเทศ	4.26	0.50	มาก	4
3.	ด้านการบริหารจัดการ	4.32	0.47	มาก	1
4.	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.29	0.49	มาก	3
รวม		4.25	0.48	มาก	

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบริหารจัดการหลักสูตร ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ งานด้านการนิเทศการสอน ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.55) งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.49) การจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.51) และการวัดผลและประเมินผล ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

(n = 310)

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การบริหารจัดการหลักสูตร	4.27	0.53	มาก	1
2.	การจัดการเรียนการสอน	4.24	0.51	มาก	4
3.	งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	4.25	0.49	มาก	3
4.	การวัดผลและประเมินผล	4.23	0.51	มาก	5
5.	งานด้านการนิเทศการสอน	4.27	0.55	มาก	2
	รวม	4.25	0.48	มาก	

**ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล
ต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ราชบุรี เขต 2**

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X_4) ด้านการนิเทศ (X_2) ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X_1) และด้านการบริหารจัดการ (X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความแปรผันของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.85 ซึ่งแสดงว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผนงานวิชาการและด้านการบริหารจัดการ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และสามารถร่วมกันทำนายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 85 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.05 + 0.38 (X_4) + 0.33 (X_2) + 0.16 (X_1) + 0.10 (X_3)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.39 (Z_4) + 0.34 (Z_2) + 0.15 (Z_1) + 0.10 (Z_3)$$

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

(n = 310)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	61.69	15.42	453.78*	.00
Residual	305	10.36	0.03		
Total	309	72.06			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	SE.b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	0.05	0.10		0.49*	.62
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X ₄)	0.38	0.04	0.39	9.26*	.00
ด้านการนิเทศ (X ₂)	0.33	0.04	0.34	7.99*	.00
ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X ₁)	0.16	0.04	0.15	3.81*	.00
ด้านการบริหารจัดการ (X ₃)	0.10	0.03	0.10	2.61*	.09

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมมีระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีระดับปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการวางแผนงานวิชาการและด้านการนิเทศ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำฝน รักษากลาง (2553: 73-76) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยเฉลี่ยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำ

ทางวิชาการด้านความสามารถ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยรวมมีระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ด้านอันดับแรก คือ งานด้านการนิเทศการสอน การบริการจัดการหลักสูตร งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมุทลี สัจจาวัฒนา (2554: 70) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อิงผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการแนะแนวการศึกษาตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เรียงตามอิทธิพลจากมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 85 ดังนี้

3.1 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการมีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารแสดงบทบาทกระตุ้นและพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ใช้เทคนิคการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร และยอมรับฟังความคิดเห็นทางด้านวิชาการ โดยยึดหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ปรึกษาหารือด้านการจัดการเรียน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นมิตร ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนและการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมให้คณะครูมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินตนเอง เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาตนเองส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับงานวิชาการ สอดคล้องกับจุฑามาศ อินนามเพ็ง (2552: 178) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ

ทางวิชาการขอผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้สอนต่างช่วยกันเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นบรรทัดฐานและทัศนคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุม การใช้เวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ของครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

3.2 ด้านการนิเทศ มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศติดตามประเมินผลให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านงานวิชาการของโรงเรียน มีการกำหนดจุดประสงค์การนิเทศที่ชัดเจน มีการสร้างเครื่องมือนิเทศเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นผู้เฝ้าหาความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มุ่งส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้ปรับปรุงวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมกิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับปริฉัตร เล็กตวง (2554: 178) ซึ่งศึกษาวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศและการประเมินด้านการสอน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญของการนิเทศน้อยกว่างานด้านอื่น อาจคิดว่าเป็นเพียงส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ เมื่อผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานนิเทศน้อย ทำให้ผู้บริหารไม่สนใจที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการนิเทศ ผลการวิจัยจึงพบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ด้านการวางแผนงานวิชาการ มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารแสดงบทบาทการเป็นผู้นำ การบริหารจัดการในโรงเรียน มีความสามารถในการกำหนดทิศทาง ชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน กำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีความสามารถในการเป็นนักวางแผน รู้กระบวนการวางแผนและการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการวางแผน จัดทำเป้าหมายและแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ชัดเจน จัดคนเข้าทำงานอย่างเป็นระบบและตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนของงานในโรงเรียน และมีการควบคุมด้านการวางแผนงานให้เป็นไปอย่างดีขึ้น

3.4 ด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารกำหนดพันธกิจของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ กำหนดนโยบาย

ของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ กำหนดยุทธศาสตร์การทำงานที่นำไปสู่มาตรฐานของโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตัดสินใจสั่งการในทุกด้านและปรับปรุงการบริหารงานโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยนี้พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าภาพรวม ดังนั้น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสัมมนาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศ เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะ และนำไปวางแผนการนิเทศในสถานศึกษาต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยนี้พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าภาพรวม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างถ่องแท้ ควรพัฒนาความรู้ด้านการจัดการเรียนสอนอย่างสม่ำเสมอ และควรแนะนำ ส่งเสริม ความรู้ความสามารถของครูเพื่อช่วยให้การบริหารงานวิชาการนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์

1.3 จากผลการวิจัยนี้พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าภาพรวม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการวัดประเมินผล เป็นที่ปรึกษา แนะนำให้แก่คณะครู เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการวัดผลประเมินผลเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1.4 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการวางแผนงานวิชาการ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส

สรุป

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน การบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริม บรรยากาศทางวิชาการ 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการวางแผนงานวิชาการ และ 4) ด้านการบริหาร จัดการ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านการการวัดผลและประเมินผล ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านงานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สามารถทำนายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 85

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุฑาทาศ อินนามเพ็ง. (2552). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- น้ำฝน รักษากลาง. (2553). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปรีฉัตร เล็กตวง. (2554). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- วันเพ็ญ มีชัย. (2554). **ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุมาลี สัจจาวัฒนา. (2554). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2551). **การใช้สถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมสะนิด วงคำจัน. (2551). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). **“ภาวะผู้นำ” ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. หน่วยที่ 5-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, กลุ่มงานนโยบายและแผน. (2557). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557**. ราชบุรี: กลุ่มงานนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). **มองสถิติและตัวชี้วัดทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล. (2556). **รายงานการวิจัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน: พหุกรณีศึกษารองเรียนที่มีผลทดสอบทางการศึกษาในระดับดี**. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.